

... Ev-eşiyi yox idi. Sığındığı yer dünyaya üzülmüş, divarlarını mamır basmış yasti-yapalaq, tənha bir daxma-dan ibarət idi.

Bu daxma onun müvəqqəti sığınacaq yeri idi.

Ucu-buçağı olmayan, təkcə bir tərəfi çay daşları ilə çəpərənmiş həyat qarşısında dənizlə cəngə girmiş dəli küləklərin dinclik yeri idi.

Küləkkər azğınlaşmış sularla uzun süren savaşdan yorğun düşüb kürayını bu həyətin ortasında qaralan daxmanın daxma-na söykləyirdi.

Onunsa kürayını söykəməyə yeri yox idi.

Hər gün yaşamaq uğrunda savaşdan üzgün, təqəsiz halda ayaqlarını sürüyə-sürüyə qayıdır özünü daxmaya salırdı, toxtabıb özünə gelincə divarların soyuğu canına üzütmə salırdı, ayaqları buza dönürdü.

Qaramat basmış dam altında sitil-dəye- sitildəyə dünyaya geldiyi gına bənətər yağındırı.

Geseler bu tənha, rütubət qoxulu daxma zülmətin ağusunda əriyib görünməz olardı. Çölliün sonsuz qaranlığı ona quyunu xatırladırdı.

Belə vaxtlarda uzaqdakı hündür qa-

yu süzülən corablarını çıxarıb buza dönmüş, sizildən ayaqlarını ovxalayıb, bu minvalla qışdan salamat çıxacağına inanmırıd.

Amma yox, canı bərk imiş bu qışdan da çıxdı.

Havalardı isindikcə canına xoş bir rəhatlıq yayılır, içində don vurmış ümid əriyib damarlarına axır, qanını coşdururdu.

Günəşin qızırğanmadan yere o dələməsindən rəncidə olub usaq sadə-lövhüyü ilə düşünürdü ki, görəsen bu güneş öz istisindən bir azca qışa da saxlasayıdı, dünya dağlırdı.

Daxmaya gecənin lap dibinde qayıdı. Yarımçıq bağ hasarını aşib həyətə tullandı.

Zil gecənin dibindən hərənəbir nə-qəfl, vaxtsız xoruz bani eşidilirdi. Qapını açıq görüb təccübəndi, bir müddət açıq qapıdan asılmış yirrim- yırtiq pərdənin arxasında qaralan buz kimi soyuq boşluğa baxa-baxa nə edəcəyini bilmədi.

“İçəridə nə var, apartıblar...” İçikdən ağırlaşmış dumanlı beynindən keçən ilk fikir bu oldu.

Hm... Nəyi vardi ki, nəyi də aparayırlar, bir- iki dəst nimdəş kostyum idı,

Bu yerin canlıları - çayırķelər, circi-ramalar, qurbağalar, daxmanın dərinliyində yorulmaq bilmədən ciyidəşən si-çanlar - nifətə, kırk, qəzəbə doluyu- lar. Onlar da bu adamın göz-görəti özü-nü heç-puç etməyilə başşmaq istəmirdilər.

Adam işe saqlamaz dərd kimi içini gəmire, gücünü, təqətinə əlindən alan amansız, boz tənhalığın cəngindən bir- iki saatlıq da olsa yaxasını xılas edə bil-mək üçün hər axşam yolunu kababçı

yatmışdı.

Yaxınlıqdə insan nefesini duyub yastı başını qaldırdı, yarıqaranlıq otaqda ilanın gözləri işim- işim işildədi. Qorxudan az qala zəhri yarılacaqdı. Cəld hoppanıb tavandan asılmış lampanı burdu, içəri işıqlandı. Hövlnak həyətə cumub beli qapdı.

Çarparıya çatanda yerindəcə quru-yub qaldı; yorğanın altı bom-boş idi, ilan yaşlı əppək olub göye çəkilmədi.

Bütün bədəni əsə- əsə komanın içi-

xəberlə onun başının üstünü kəsdirdi:

- Səfi, heç bağa gedib- eliyibsen?

Dəllək Səfi bezgin tövrlə üz-gözünü turşutdu:

- Əşş, mən başa gedim, yoxsa bu dələkxanada oturub gündəlik ruzum qazanı? Bağda adam var də... O birisi avara da ora ancaq yatanda gelir, neçə dəfə həyətənən kələm aparıblar.

Kababçı Veli tez mətləb üstüne gəldi:

- Bura bax, dünən bütün günü bağın

Rənan Hacı

Vəlinin ucuz, miyanə yeməkhanasından salırdı. Sonra həmin o vahimə gözünə durdu və daha sonra araq şüşəsinin boğazından dibinə soyahət başlanırdı.

Azca toxtdı, qapını, sonra da özünü söyüd.

Ona elə gəldi ki, ayağını qapıdan içəri qoyan kimi boşluğa düşəcək.

Əvvəlcə sağ ayağını atsa da o biri ayağını yerdən çəkmədi, boşluq- filan yoxudu, həmin beton döşəməydi. Öz- özünə, keç, yixil, ölü, ay bivec, səndən adam çıxmaz, dedi.



Boz ilan

mışların “süpürge” təpələri vahimə oydıldı.

Qəfildən böyür- başında peyda olan süləngi itlər bu vahiməni daha da qatlaşdırırdı. O, her gün bu vahiməni adlayıb keçməkdən ötrü kababçı Vəlinin ucuz arağından iki çappa stekanla ötürməli olurdı.

Çəkdiyi rəsmi rütubət, nəmişlik yararsız hala salmışdı. Daha rəsm çəkməkdən iyənirdi.

Molberti, firçaları, rəngləri daxmanın bir küncünə atmışdı, her dəfə içəri girəndə o səmət baxmamağa çalışırdı. Künc-buçağı çıxdan hörümək toru bürümüş, toz basmışdı.

Hər gün taleyi qaranlıq gecənin in-safina buraxıb özünü nəm çərpayıya atırdı. Səhər ayılanda ona elə gəldi ki, bütün bədəni nəm çəkib və içindəki çürümə prosesini az qala bütün əzalanı ilə hiss edirdi.

Payızda rəngi, dadi bilinməyən aramsız yağışlar, qışda bıçaq kimi iti şaxta, sazaq sicim- örən təki uzanır, tü-kəmək, səngimək bilmirdi.

Yaşamaq it-əzabına döndürdü.

Tərslikdən həmişə də ucuz ayaqqabıları su buraxırdı, daxmaya çatınca su-

rəhmətlik atasının köhnə- küləş paltaları n idi, iki dəmir çərpayıyyı ki, onların da cintili yaşayıb gününü görmüş qanınan ciyitili kimi baş apanrırdı. Bir də bəs deyince kitäbəndi. Kime lazım idi o kitablar, oğru kitabı neyin?

Onunku puldu, qızıldı, bahalı əşyaları. Ağılı olan oğru bu daxmanın qapısı-nı açıq gösə də içəri adlamaz, uzaqbaşı həyətin meyvesini, peşərasını yoluşdurub əkiliər.

Yaddasını köməyə çagyırı. Pah atonnan! Gör ey, səhər çaxanda qapını qılıflamağı unrudub. Alının tərini silə-si-ki hüssəzlüğuna görə özünü yamanlađı.

Həyət-bacısını, ev- eşiyyini çıxdan itmişdi, indi də olan- qalan ağlığını itir-məkdayı.

Qarşısında durduğu bu daxma onun daxması deyildi, bu ögəyliliklə heç cür barişa bilmirdi. Hisse edirdi ki, tədricən özü özündən də uzaqlaşır, özü özüne yadlaşıր...

İsteyirdi onun da ev- eşiyyi olsun, axtaşmalar yorğun- arğın evə döndənə xoş üzlə, işçili təbəssümələ qarşısına çıxan olsun. Axi nə vaxtadək beləcə yalquzaq kimi ömrü sürəcəkdi?! Hardasa həyət özənəsini tapmaliydi, ya yox?

İşığı yandırmağa ərindi, bunun üçün ayağının altına kötil qoyub beton tavan-dan asılmış lampanı burlamayıdı. Cibləni eşəlib alışqanı tapdı, çaxmayı çeki-di. Otəq mağaraya oxşayırdı. Sanki bu “mağara”nın derinliyində qorxunc, yırtıcı bir məxlüq nəfəsini içine çəkib onun ya-xınlaşməyini gözləyirdi.

Çarparıysına yaxınlaşanda yorğanın altında kiminse yatdığını hiss etdi.

Üşəndi, alınına soyuq tər gəldi. Deməli, kimse qapını açıq görüb komaya gimiş və içəridə çarpayı görüb özünü yorğanın altına salmışdı.

Bu adam çox gəman ki, alkaş ola-caqqı. Çünkü oğurluğa gelən adam bu cür arxayıncıqla yixilib yatmadı. Di gel, baş sindir, tap görüb, bu ne oyundur.

Uzaqdan, gecənin dibindən yene vedəsiz xoruz bani eşidildi, bu səs ya-xınlıqdə zəncirə bağlanmış iti yuxudan elə, it kal- kal hürdü, ele bil xoruzun qarasınca deyinirdi ki, şirin yuxunu niyə mənə haram elədin.

İtin səsine ürekəndi və əlini irəli uzadıb çarpayıda yatan adamın üzərindən qırmızı yorğanı çekdi. Və...

...heyrətdən gözləri alacakları. Döşəyin ortasında yoğun bir ilan qırılıb

ni əlek- vələk elədi. İlan nə gəzirdi. Fikir-leşdi ki, ay Allah, belkə bu lənətə gəlmış mənim gözlerimə görünüb?

Sonra ilanın yastı başını neçə qal-dırıdığını xatırladı, hətta yadına saldı ki, ilanın rəngi boz idi...

Gecəni sübhəcən siqaret çəkə- çəkə bir qırpmı da kirpik calmadan həyat- da var- gəl etdi, komaya girməyə ürək eləmədi, həyat yiyəsinin də var- yoxunu bir- birinə qatıb- qanşırdı.

Özünü öldürmək üçün əsullar axtar- mağa başlađı. Başını atib yatmağa bir parça yerin yox, niyə yaşayırsan, kime lazımsan, ay əbləh! - deyə özünü yaşı- yub quru sərdi.

Kababçı Veli səhər yolunu dələkxanadan saldı. Dəllək Səfi həle işə çıxmamışdı. Kababçı isə dəlləyi görməmiş getmək istəmirdi, ona deyiləsi vacib sözü vardi və bu vacib sözü hökmen ona deməliydi.

Nəhayət, Səfinin köhnə “zapi”sının kəndin o başından eşidilən neritisi dələkxananın qabağında kəsildi və “zapi” kiriyib toxtdı. Kababçı Veli tez irəli cümuib heç dəllək ayağını yerə qoymağın macal tapmamış son dərəcə qəribə bir

quyusu tərfdə qarğ-a- quzğun dolaşıb. O gedə də neçə vaxtdı göze görünür. Qarğalardan heç gözüm su içmir, deyim belkə...

Dəllək Səfi bir müddət key - key kababçı Veliyə baxdı və ürəyinə qara - qu-ra fikirlər gəldi. Bağla tek getməyə ürək elemədi, Vəlini de özüyle aparmaq istədi.

-Gel otur maşına, gedək görək nə var. Səher- səhər qanımı qaraltmasaydı, olmazdı. Gel görüm.

Dəllək Səfi kababçı Vəlini də götürüb düz kəndin kənarındaki bağacan “zapi”nın bağını çatlatdı.

Quyunun başına çatanda cəsəd qoxusun burunlarını qıcıqlandırdı. Qarğalar les qoxusuna gelmişdi. Cesəd Allah bilir, neçə gün idi ki, quyunun dibində qalmışdı...

Dəllək Səfinin qəfil çıqtırsıdan onun böyründə durmuş kababçı Vəlinin az qala bağın yanlaçaqdı. Dəllək Səfi barmaqını quyunun ağızına tuşlayıb elə hey qışqırı:

-İlan! İlan!

Boz ilan ikisinin də ayağının altın- dan sıvişib bir göz qırpmında göy otluq- da gözən döldü.